



Ювілеї

УДК 061.1:7.011.26(477.83-25)

Людмила ГЕРУС

ВІДДІЛ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА: 25-ліття діяльності

Розкриваються здобутки відділу народного мистецтва Інституту народознавства НАН України за двадцять п'ятиріччя діяльності (1992—2017). Висвітлюються напрацювання колективу в науково-пошуковій, науково-дослідницькій, культурно-освітній та популяризаційній роботі. Окреслюються сфери наукових досліджень співробітників, дається стисла аналітична оцінка видавничих проєктів, в т. ч. монографій.

Ключові слова: народне мистецтво, мистецтвознавство, національна культура, монографія, альбом.

© Л. ГЕРУС, 2017

Відділ народного мистецтва є унікальним за своїм історичним досвідом та призначенням науково-творчим осередком. Відділ функціонує від 1951 р. в Музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР, створеному внаслідок реорганізації Державного етнографічного музею АН УРСР (до 1940 р. Музей Наукового товариства Шевченка) та Музею художнього промислу Міністерства культури УРСР (до 1939 р. Міський промисловий музей), від 1982 р. в структурі Львівського відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені Максима Рильського АН УРСР, від 5 лютого 1992 р. — Інституту народознавства НАН України.

Від часу заснування відділ неодноразово змінював назву: 1951—1970 рр. — відділ народного мистецтва та художніх промислів; на початку 1971 р. перейменовано на відділ мистецтвознавства; у 1979 р. заново відкрито відділ народних художніх промислів; у 1992 р. повернуто назву відділ народного мистецтва.

Очільниками відділу були відомі вчені: у 1952—1958 рр. — Яким Запаско (1923—2007), у 1958—1960 рр. — Володимир Рожанківський (1906—1973); у 1960—1979 рр. — Павло Жолтовський (1904—1986); у 1979—1992 рр. — Раїса Захарчук-Чугай; у 1992—2008 рр. — Михайло Станкевич (1948—2017).

У колективі працювали знані дослідники українського декоративно-ужиткового мистецтва. З шаною згадуємо тих, хто відійшов від нас у вічність, зокрема, к. мистецтв. Антона Будзана (1911—1982), д. мистецтв. Юрія Лащука (1922—2003), к. мистецтв. Олега Кошового (1947—2016), д. мистецтв., член-кор. НАМ України Михайла Станкевича (1948—2017). Після виходу на заслужений відпочинок дружні взаємини з колективом підтримують к. мистецтв. Микола Моздир, д. мистецтв. Раїса Захарчук-Чугай. Успішно продовжують свій професійний шлях в інших установах, на інших посадах — завідувач кафедри історії і теорії мистецтва Львівської національної академії мистецтв, д. мистецтв., академік НАМ України Галина Стельмашук, завідувач кафедри художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв, д. мистецтв., член-кор. НАМ України Орест Голубець, заступник директора з наукової роботи Інституту народознавства НАН України, к. мистецтв. Ганна Врочинська, н. с. Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Максима Рильського НАН України Ростислав Забашта, заступник



А. Будзан. Львів, 1970 рр.

директора з музейної і наукової роботи Інституту народознавства НАН України, к. мистецтв. Андрій Клімашевський, н. с. відділу образотворчого мистецтва Інституту народознавства НАН України, к. мистецтв. Орест Макоїда.

Нині відділ функціонує у складі 15 осіб — д. мистецтв. Олена Никорак, 10 к. мистецтв. — Людмила Герус (з 2008 р. завідувач відділу), Софія Боньковська, Агнія Колупаєва, Оксана Шпак, Романа Мотиль, Олена Федорчук, Романа Дутка, Ольга Олійник, Олена Козакевич, Оксана Тріска, один м. н. с. Тетяна Куцир, два докторанти — Вікторія Тарас, Олег Болюк, лаборант Анна Дроцик. Формуванню фахового кадрового складу відділу сприяла продумана система наукового вишколу, завдяки якій упродовж двадцятип'ятиліття співробітниками відділу було захищено три докторські дисертації та 16 кандидатських, вісім з них під керівництвом М. Станкевича.

Пройшовши тривалий шлях свого організаційного розвитку, відділ народного мистецтва став авторитетним в Україні та за її межами науково-дослідним центром, що вивчає культурно-мистецькі феномени українців в історичній динаміці, продукує естетичні ідеї та пропонує нові напрямки розвитку українського декоративно-прикладного мистецтва та мистецтвознавчої науки. У відділі панує особлива академічна атмосфера, яка витворюється колегами, що об'єднані спільним предметом інтелектуальної діяль-

ності, можливістю комунікації, часто дискусії, на фахові теми. Вчені поглиблюють масштаби своїх досліджень, плекаючи та поширюючи набутий у копійкій праці досвід попередніх поколінь дослідників. Відділ народного мистецтва Інституту народознавства НАН України — фахова, єдина на нинішній час в Україні, науково-дослідна структура, вчені якої цілеспрямовано й послідовно вивчають українське традиційне декоративно-ужиткове мистецтво, охоплюючи розмаїття його видів в історичній динаміці.

Проголошення 1991 р. незалежності України викликало піднесення національного духу, нові сподівання. У цей час було досягнуто значних успіхів у поширенні української ідеї, у цей час постав Інститут народознавства НАН України, установа, вчені якої досліджують національну культуру українців у всіх її вимірах. Процес розбудови й утвердження суверенної, правової, демократичної соціально орієнтованої держави Україна, який триває донині, органічно пов'язався із становленням громадянського суспільства, що у свою чергу передбачає істотну трансформацію світоглядних орієнтацій та самосвідомості народу. Сучасність визначається драматизмом історичного буття. І це стосується не лише України чи країн колишнього Радянського Союзу, а й порівняно успішних країн Західної Європи, охоплених багатоаспектними глобалізаційними процесами політичної та економічної інтеграції, зворотнім боком яких є втрата національної ідентичності. В той же час відомо, що основою життєдіяльності соціальної спільноти — нації є її культура. Національна культура як система вивіренних матеріальних і духовних цінностей, сукупність форм життєдіяльності, характерних для конкретного етносу, є істинно дієвою рушійною силою, упорядником життєвого хаосу, де національне — це структурований устрій.

Національна культура, що є основою й водночас результатом життєдіяльності нації, тісно взаємопов'язана з національною свідомістю — відносно цілісним багатогранним феноменом, зміст якого розкриває сутність буття нації, закоріненого в етнічній традиції. Певний спосіб мислення та дії, зокрема, виявляються через мовно-понятійні засоби, а певна система етичних та естетичних засад, які своєрідно відображуються нормами поведінки і спілкування, — обрядовістю та мистецькою практикою. Куль-

турні етнічні надбання соціальної спільноти становлять підґрунтя для національної самоідентифікації майбутніх поколінь.

Впродовж тисячоліть в Україні формувалася унікальна культура, високі моральні цінності якої найповніше розкриваються у християнській етиці, працелюбності, доброчинності, взаємодопомозі та самоврядуванні, тобто у тій структурі дійсності, де духовні основи життя домінували над матеріальними, де ціллю були не речі, змагання за володіння ними та споживання, а вдосконалення душі. Саме ці духовні форми буття пронизують все історичне життя українського народу, саме вони є фундаментом самотутньої української культури.

У системі багатьох складових національної культури є такі, які у свідомості народу посідають особливе місце як найважливіші, бо з ними пов'язується образ власної культури. Образ «своєї» культури українці, насамперед, асоціюють з тією її складовою, питома вага якої в умовах науково-технічного прогресу та урбанізації щодалі зменшується — народні звичаї, побут, предметне середовище, спосіб життя. У той же час якісне ядро української культури становлять мова, історія та мистецтво. Зокрема, мистецтво — пісня, усна народна творчість, музика, танок, декоративно-ужиткове та образотворче мистецтво, література, театр — уособлює у свідомості народу істинну сутність його культури.

Україна є однією з небагатьох країн Європи, для якої народна мистецька культура є не лише спадщиною, а й реальністю сучасного культурного процесу. У перехідний період української незалежності народне мистецтво стало предметом особливої уваги. Саме воно виявилось об'єктом звернення та невичерпним джерелом національної свідомості, точкою відліку, орієнтиром у пошуках тотожності. Тож, практичною і теоретичною потребою сучасності постає дослідження національного у зв'язку із загальнолюдським. Українці володіють винятковим духовним потенціалом, мають традиційні духовні ресурси для формування модерного українського соціокультурного організму, котрий спроможний гідно репрезентувати свою унікальність світовій спільноті.

Основний зміст українського культурного відродження виражає подвижницька праця дослідників з реконструкції надто спотвореної культури, залучен-



Сидять зліва направо: М. Моздир, Р. Захарчук-Чугай, М. Станкевич, О. Никорак, О. Кошовий. Стоять зліва направо: Р. Дутка, О. Олійник, Л. Герус, Р. Мотиль, О. Макоїда, А. Колупаєва, О. Болук, В. Тарас, І. Филіпів (ст. лаборант), О. Козакевич, Г. Качор (ст. лаборант), О. Шпак, О. Федорчук. Львів, 2008 р. Світлина В. Васінчука



С. Макачук, Г. Стельмащук, Б. Возницький, М. Моздир. Львів, 2008 рр. Світлина В. Васінчука

ня до нового життя великих набутоків, які були під забороною, призабутими або невідомими. Попередня, тоталітарна епоха підмінювала поняття наукової істини панівною ідеологією, що, як відомо, призвело до негативних наслідків у всій гуманітарній сфері знань. Ідеологія обмежувала професійну свободу вчених, наклала табу на вивчення цілого ряду видатних, питома національних, мистецьких явищ. Не заохочувалося й збагачення теоретико-методологічної бази мистецтвознавства.

Наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. розвиток національної художньої культури та гуманітарно-природничих дисциплін спричинили нові підходи до аналізу тих процесів та явищ, що мають місце в со-



А. Клімашевський, О. Болюк, О. Шпак, С. Боньковська, О. Олійник, М. Станкевич. Експедиція 1998 р. Світлина В. Романіва



О. Болюк, О. Шпак, с. Ракова Старосамбірського р-ну Львівської обл. Експедиція 2006 р. Світлина О. Федорчук



О. Козакевич, с. Веренчанка Заставнівського р-ну Чернівецької обл. Експедиція 2007 р. Світлина О. Федорчук

ціокультурному середовищі держави, зокрема виокремили та означили пріоритетні напрями національного мистецтвознавства.

У цьому контексті вчені відділу народного мистецтва демонструють вагомі методологічні і теоретичні здобутки, потужний потік експериментальної думки, новітні пошукові напрями мистецтвознавства історично-аналітичного характеру. Концепцію діяльності відділу визначає фундаментальне дослідження українського декоративного мистецтва як духовної парадигми народу, виразника світоглядних засад чуттєво-емоційного сприйняття та художньо-образного відтворення реального та уявного, одного із базових факторів окреслення національної ідентичності, етичних, естетичних форм буття українців.

Дослідження відділу народного мистецтва охоплюють усе розмаїття галузей народного декоративно-прикладного мистецтва українців. На основі ґрунтовного обстеження центрів українського народного мистецтва та аналізу творів музейних колекцій, наукового доробку попередників, архівних джерел комплексно вивчаються його види: окреслені за технологією — ткацтво, вишивка, вибійка, в'язання, мереживо, вироби з бісеру, одяг, деревообробництво, кераміка тощо; та за функцією — кахлі, іграшка, пластика з тіста, народна картина тощо. Зокрема з'ясовуються художні засади, практична доцільність та мистецька вартість кожного з видів на усіх етапах їхньої історії.

Діяльність відділу народного мистецтва спрямовується на розвиток української національної культури, збереження й популяризацію мистецьких традицій, активізацію художнього процесу в Україні. Впродовж двадцятип'ятилітньої діяльності зусиллями науковців відділу народного мистецтва активно поширилися масштаби дослідження українського народного декоративного мистецтва.

У рамках схваленої рішенням Бюро Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України програми наукових досліджень вчені відділу виконували теми: «Генезис, теорія та історія сакрального мистецтва українців» (1993—1998 рр.), «Синтез, стилістика і семантика сакрального мистецтва в історичному розвитку» (1998—2003 рр.), «Історичні парадигми параметрів українського народного мистецтва: традиція, типологія і локалізація» (1998—2003 рр.), «Парадигми універсально-

го й унікального в традиційному мистецтві українців: порівняльний аспект» (2003—2008); «Історія та теорія українського декоративного мистецтва: видова специфіка» (2008—2012 рр.).

Важливим етапом діяльності відділу народного мистецтва є тема «Синтез художньо-образних та функціональних засад в українському декоративному мистецтві» (2013—2017 рр.), у межах якої проводяться дослідження декоративного мистецтва українців, як галузі пластичних мистецтв, що належить одночасно до сфер створення матеріальних та духовних цінностей, формує предметне середовище людини, вносячи в нього естетичний, ідейно-образний первень. У дослідженні висвітлюються невивчені та маловивчені аспекти, явища, види декоративного мистецтва українців; простежується тяглість, змінність та трансформації художньої традиції; характер і форми інтеграції історичних надбань декоративного мистецтва минулого періоду в сучасний культурний простір; з'ясовується етноідентифікаційна функція декоративного мистецтва українців. Даний проєкт є етапним і важливим кроком до підготовки фундаментальної узагальнюючої праці — «Українське народне декоративне мистецтво : у 3-х т.», яка на сучасному науковому рівні з використанням новітньої науково-дослідницької методики висвітлює видову специфіку українського народного декоративного мистецтва. Вагомим внеском у мистецтвознавство стануть ґрунтовно опрацьовані у межах проєкту монографічні дослідження окремих досі мало вивчених аспектів українського мистецтва: декор українських народних тканин; генеза, типи та художні особливості дарохранильного посуду; композиційні особливості, засоби та прийоми художньої виразності бісерного декору народної ноші; художні особливості мережива; стилістика модерну в кераміці; традиції та інновації в художній кераміці другої половини XX — початку XXI ст.; етно-естетичний аспект хатньої ікони; сюжетні й стилістичні трансформації української народної картини впродовж XX — початку XXI ст.; художні засади гаптованих плащаниць XVII — початку XX ст.; народне мистецтво у дослідженнях мистецтвознавців діаспори.

Успішній реалізації дослідницьких проєктів відділу народного мистецтва сприяє теоретико-методологічна позиція керівника Інституту д. і. н., проф., академіка НАН України Степана Павлюка —



О. Олійник з майстринею М. Вальчук, с. Чуцьків Заставнівського р-ну Чернівецької обл. Експедиція 2007 р. Світлина О. Федорчук



О. Федорчук з майстринею М. Вальчук, с. Чуцьків Заставнівського р-ну Чернівецької обл. Експедиція 2007 р. Світлина О. Болюка

утвердження історичної тягlosti національної суті розвитку традиційної культури українців, зокрема через всебічне представлення невичерпного спектру національних мистецьких надбань.

Практика двадцятип'ятилітньої діяльності показала новий якісний рівень наукових студій відділу народного мистецтва. Працівниками відділу підготовлено фундаментальні праці про різні види українського народного мистецтва. Знаковою подією став вихід у світ монографії М. Станкевича «Українське художнє дерево XVI—XX ст.» [16], яка заповнила найпомітнішу в українському мистецтвознавстві прогалину, що стосувалася вивчення одного з поширених в Україні видів народного та академічного мистецтва. У монографії художню обробку дерева вперше досліджено як мистецький



Р. Мотиль, О. Козакевич, В. Романів, О. Болюк. Експедиція 2007 р. Світлина О. Федорчук



Л. Герус, директор Музею етнографії та краєзнавства Гуцульщини Ф. Том'юк, с. Підзахаричі Путильського р-ну Чернівецької обл. Експедиція 2008 р. Світлина О. Федорчук



О. Болюк, отець В. Чуляк, с. Селятин Путильського р-ну Чернівецької обл. Експедиція 2008 р. Світлина О. Федорчук

феномен: висвітлено історичний процес формування та окреслено його періоди; з'ясовано художньо-технологічні засади; здійснено розгорнуту типологію у найповнішому діапазоні функціонування — архітектурний декор, предмети церковного призначення, побутові предмети та речі особистого користування; проведено фаховий аналіз художніх особливостей творів. У монографії представлені твори художнього дерева з музеїв України та з поза її меж, оприлюднено архівні матеріали та польові знахідки автора.

Вперше як самобутній вид декоративно-прикладного мистецтва розглядається народна іграшка українців у монографії Л. Герус «Українська народна іграшка» (2004 р.) [3]. Шляхом виявлення образно-типологічних, іконографічно-стилістичних аналогій з дрібною пластикою археологічних періодів та аналізу реліктово-культового застосування артефактів з'ясовано витоки української народної іграшки, здійснено періодизацію її розвитку у європейському контексті. Теоретично значимою у роботі є розроблена авторкою типологія, яка лягла в основу розкриття художніх особливостей української народної іграшки. Основну увагу в художньому аналізі творів приділено способам формотворення та декорування, особливостям пластики, колориту, орнаменту, а також функціональним характеристикам поширених у традиційній культурі українців іграшок — дерев'яній, глиняній, з рослинних матеріалів (соломи, рогази, лози), тканини, паперу, сиру. У 2007 р. українська народна іграшка була висвітлена авторкою за тематичними циклами у новій монографії [4].

Найповнішою фаховою працею в галузі художнього ткацтва на сьогодні є монографія О. Никорак «Українська народна тканина XIX—XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості. — Ч. 1. Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України)» (2004 р.) [14]. У ній на підставі багатого джерельного та речового матеріалу простежено витоки та еволюцію ткацтва на українських землях від найдавніших часів до початку XXI століття. Науковою новизною відзначається вичерпна типологія тканих виробів. Центральною та найбільшою за обсягом частиною праці є докладний аналіз локальних художніх особливостей традиційних тканин для облаштування житла — покривал, ліжників, наволочок, скатертин, рушників, хідників, порт'єр, що здійснений за

історико-етнографічними районами їхнього побутування. Уперше в українській науці О. Никорак порушила такий вагомий пласт національної культури — використання народних домотканих виробів у внутрішньому облаштуванні церков, а також у звичаєвій та обрядовій практиці українців.

Системно розкриває кахлі як мистецьке явище в українській культурі — від часу їх появи на українських теренах до початку ХХ ст., часу згасання їх декоративної функції в інтер'єрі монографія А. Колупаєвої «Українські кахлі ХІV — початку ХХ століть. Історія. Типологія. Іконографія. Ансамблевисть» (2006 р.) [7]. Кахлі у книзі постають одним з найбагатших пластів української кераміки, зважаючи на розвиток їхньої функціональної форми, різноманітність композиційних, художньо-стилістичних засад декору, зв'язків з архітектурою, різними видами образотворчого та декоративного мистецтва. Уточнено витoki, висвітлено основні періоди стилістичної еволюції кахель ХІV — початку ХХ ст. під впливом мистецьких стилів — від готики до модерну. Вперше в українському мистецтвознавстві розроблено типологію кахель за формою, пластикою, декором. Проаналізовано іконографічний репертуар декору кахель — за видом орнаменту, спільністю теми, сюжету, мотиву. З'ясовано засади ансамблевості кахляних печей у художній системі інтер'єру народного житла.

У монографії О. Шпак. «Українська народна гравюра ХVІІ—ХІХ століть» (2006 р.) [23] йдеться про маловивчене явище українського мистецтва — станкову гравюру на дереві, створену народними майстрами. Висвітлено передумови та історичні етапи розвитку української народної гравюри як виду народного образотворчого мистецтва, простежено особливості функціонування творів. На прикладі пам'яток з музейних та бібліотечних збірок, значну частину яких залучено вперше, досліджено іконографічний репертуар народної гравюри, виокремлено основні іконографічні типи та сюжети, здебільшого релігійного змісту. Окреслено технологічні засади народного дереворізу, простежено їх вплив на художню мову графічних аркушів. На основі порівняльного аналізу із творами інших видів давнього українського мистецтва — іконопису, мініатюри, книжкової гравюри, народної вибійки висвітлено стилістичні особливості народної гравюри. Значну



О. Козакевич, В. Романів, О. Шпак. Експедиція 2008 р. Світлина О. Федорчук



О. Никорак, О. Болук, с. Крупове Дубровицького р-ну Рівненської обл. Експедиція 2010 р. Світлина О. Федорчук
увагу приділено з'ясуванню принципів декоративності у творах народного дереворізу.

Наукова цінність монографії В. Тарас «Монастирські сади Галичини (X — середина ХІХ ст.)» (2006 р.) [18] полягає у тому, що в ній вперше висвітлено нові архівні матеріали, які дозволили відтворити цілісну картину розвитку монастирських садів протягом означеного періоду. Доведено, що монастирські сади є об'єктами ландшафтної архітектури й посідають особливе місце в культурній спадщині України. На конкретних прикладах розкрито функціональні, планувально-композиційні вирішення, філософсько-символічний зміст монастирських садів середньовіччя, ренесансу, бароко. Аналіз матеріалів з історії релігії, філософії, мистецтва й архітектури дав підстави автору для висновку, що ландшафтно-планувальні схеми, стильові та композиційні вирішення монастирських садів базувалися на міс-



О. Болюк, О. Козакевич, О. Никорак, с. Балашівка Березнівського р-ну Рівненської обл. Експедиція 2010 р. Світлина О. Федорчук



Підпис до неї: Л. Герус з респондентом З. Онищук 1920 р. н. с. Збуж Костопільського р-ну Рівненської обл. Експедиція 2010 р. Світлина О. Федорчук



О. Шпак, О. Козакевич, Л. Герус, директор Народного музею історії села С. Ткачук, с. Бистричі Березнівського р-ну Рівненської обл. Експедиція 2010 р. Світлина О. Федорчук

цевих традиціях, історичних прототипах і аналогах, залежали від філософського світогляду епохи, орденської належності монастиря, місця розташування монастиря у ландшафті.

Монографія Р. Захарчук-Чугай «Народне декоративне мистецтво Українського Полісся. Чорнобильщина» (2007 р.) [6] розкриває багатий, розпорошений нині по різних регіонах України пласт духовної культури поліщуків з території, що постраждала від аварії на Чорнобильській АЕС. Головну увагу приділено комплексному аналізу видів декоративного мистецтва — тканин, вишивки, виробів з дерева та інших природних матеріалів, ковальства, малювання, висвітлено історію, розкрито їх художньо-виражальні засоби. Джерелами цього дослідження стали зібрані автором під час експедицій 1960—2007 рр. речові пам'ятки та інформація, які дали можливість висвітлити локальні відмінності декоративного мистецтва поліщуків окресленого ареалу.

З витоків та розвитком українських народних художніх виробів з бісеру, які сьогодні набувають нової актуальності та мають широкі можливості для розвитку, знайомить науково-популярне видання О. Федорчук «Українські народні прикраси з бісеру» (2007 р.) [21]. У ньому подано інформацію про використання дрібних намистинок, починаючи від первісного часу до середини ХХ століття. Найбільшу увагу зосереджено на народних прикрасах з бісеру — самотньому явищі українського мистецтва ХІХ—ХХ ст., яке допоки через брак ґрунтовних розвідок було малознаним в Україні та світі. У книзі розглянуто питання технології, типології та художніх особливостей бісерних прикрас як органічної складової народного вбрання Західного Поділля, Опілля, Підгір'я, Покуття, Бойківщини, Гуцульщини, Лемківщини, Низинного Закарпаття, Північної Буковини, також деяких сіл Волині, Київського Полісся та Середнього Подніпров'я. Книжка уміщує графічні схеми виготовлення прикрас, фотоілюстрації, більшість із яких публікується уперше.

Результатом понад 30-річних наукових пошуків та мистецтвознавчих експедицій стала монографія М. Моздира «Українська народна меморіальна пластика» (2009 р.) [10]. У дослідженні простежено розвиток сакрального й суто меморіального українського народного пластичного мистецтва від давнини до сучасності. Вперше комплексно охарактеризовано його

основні типологічні групи: надмогильні, придорожні хрести та «фігури», пам'ятники на знесення панщини і відміни кріпосного права, уділілі надмогильні знаки з часів козащини та споруджені у ХХ ст. «козацькі могили», а також пам'ятники полеглим у національно-визвольних змаганнях борцям за волю України. Висвітлено сутність їхнього ідейно-семантичного та символіко-образного наповнення. Відзначено найбільш відомі осередки народного пам'ятникарства, охарактеризовано творчість окремих майстрів. Виходу цієї фундаментальної праці передували інші ґрунтовні монографії автора — «Українська народна меморіальна скульптура» (1996 р.) [8], «Володимир Лупійчук — співець українського козацтва» (2005 р.) [9].

У монографії Р. Мотиль «Українська димлена кераміка ХІХ — початку ХХІ ст. Історія. Типологія. Художні особливості» (2010 р.) [11] вперше ґрунтовно і всебічно висвітлюється українська димлена кераміка — давній підвид кераміки, творений технікою відновлювального випалу. У книзі широко розкриваються історичні, технологічні, типологічні, естетичні аспекти явища. Простежено етапи історичного розвитку та запропоновано низку заходів для збереження і відродження димленої кераміки у сучасних умовах. Мистецтвознавчий аналіз здійснюється стосовно пам'яток ХІХ — кінця ХХ ст., де автор розкриває усе різноманіття виражальних засобів декору, якого можна досягти в гончарстві без застосування поліхромії, подає характерні типи орнаменту, композиційні схеми, мотиви та елементи візерунку. У книзі вперше чітко окреслюються зони поширення димленої кераміки ХІХ—ХХ століть. Аналізуючи вироби різних майстрів з численних осередків гончарства, автор відзначає спільні, загальні риси та локальні відмінності, які виявляються у розумінні матеріалу, тектоніки, пропорцій та оригінальності декоративного оздоблення. Вперше наводиться порівняльна характеристика українських і зарубіжних димлених виробів.

Монографія С. Боньковської «Сакральна ангіопластика Руси-України. Священні потири і диски. Кінець Х—ХІХ століття. Генезис. Типологія. Художні особливості» (2014 р.) [2] об'єктивно визначає місце священних богослужбових емностей (потирів і дискосів) у творенні цілісної системи літургійно-обрядового, як і церковного декоративного мистецтва загалом, встановлення їх істинного значення у формуванні релігійної свідомості та есте-

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 5 (137), 2017



О. Болюк, директор Сарненського історико-етнографічного музею Р. Тишкевич. Експедиція 2010 р. Світлина О. Федорчук



В. Откович, М. Моздир, А. Колотай, О. Микита, О. Тихонюк, М. Станкевич. Відкриття виставки витинанки. Музей етнографії та художнього промислу ІН НАН України. Львів, 2008 р. Світлина Л. Герус



О. Школьна, Я. Мотика, Л. Герус, О. Пошивайло, Н. Ісупова, А. Колупаєва, О. Клименко, О. Татаринцев, Л. Дяченко, В. Лінде-Кричевський, В. Боднарчук, Л. Метка. Журі ІІ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК в Опішному!», смт Опішня Зіньківського р-ну Полтавської обл. 2010 р. Світлина Л. Пошивайло



Л. Герус. Етнографічний музей, м. Варна, Болгарія. 2010 р.
Світлина С. Герус



Експозиція. Етнографічний музей, м. Варна, Болгарія.
2010 р. Світлина Л. Герус



Експозиція. Етнографічний музей, м. Варна, Болгарія.
2010 р. Світлина Л. Герус



Експозиція. Етнографічний музей, м. Варна, Болгарія.
2010 р. Світлина Л. Герус

тичних смаків християнської культури. Автор простежує розвиток священних потирів і дискосів від найдавніших часів поширення Христової віри. Розвиток основних типологічних груп і типів, пластику структурних елементів, символічно-орнаментальне оздоблення та іконографічний репертуар сакральних евлогіїв учена розглядає в органічній єдності з обрядовою еволюцією Літургії. Для встановлення їхнього місця у системі церковних духовно-естетичних цінностей автор застосовує метод герменевтики і його складової — екзегетики, тобто, роз'яснює догматично-містичний зміст символічно-образного трактування іконографічного репертуару священних евлогіїв у контексті богословського тлумачення Пресвятої Євхаристії. Керуючись вичерпним художнім аналізом, дослідниця повертає в українське мистецтвознавство і долучає до історії національної худож-

ньої культури артефакти церковних старожитностей, які через певні історичні обставини знаходяться за межами України. Це книга є логічним продовженням багатолітніх дослідницьких зусиль С. Боньковської у вивченні художнього металу та мосяжництва, що, зокрема, були висвітлені у монографії «Ковальство України (XIX — початок XX ст.)» (1991 р.) [1].

У руслі наукового зацікавлення народною іконою О. Романів-Тріска підготувала альбоми «Народна ікона на склі» (2008 р.) [12], «Народна ікона Чернігівщини» (у співавторстві з Олександром Молодим, Андрієм Кісем) (2015 р.) [13]. У першому альбомі репрезентовано ікони на склі гуцульських, покутських та буковинських майстрів XIX — першої третини XX століття з музейних та приватних збірок. Значна частина пам'яток раніше не репродуковалася. У другому альбомі вперше опубліковано чи-

сельну колекцію хатніх ікон Чернігівщини (309 одиниць) — осередку давньоруських, а згодом козацьких культурних традицій, які зберігаються у Національному архітектурно-історичному заповіднику «Чернігів стародавній», Чернігівському обласному художньому музеї ім. Григорія Галагана, Чернігівському обласному історичному музеї ім. В.В. Тарновського, Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара», «Замку-музею Радомисль» і багатьох приватних колекціях України. Повне, системно опрацьоване представлення хатніх ікон Чернігівщини, заповнює прогалину у вивченні великого іконописного осередку та слугує переконливим інформаційним джерелом для його подальшого дослідження. Водночас видання стає інформаційним довідником для сучасних митців задля збереження, відтворення та подальшого розвитку іконопису на ґрунті українських народних традицій.

Сукупні зусилля у розв'язанні актуальних теоретичних та практичних питань сучасного мистецтвознавства вчені відділу народного мистецтва зосередили у колективних виданнях. У співавторстві М. Станкевича, Р. Чугай, Є. Антоновича вийшов друком перший посібник з українського декоративно-прикладного мистецтва «Декоративно-прикладне мистецтво» (1992 р.) [5], у якому розглянуто широкий спектр питань теорії та історії. Зокрема, розкрито поняття: «народна художня творчість», «декоративне мистецтво», «традиція», «новаторство». Подано морфологію та типологію декоративно-прикладного мистецтва. В історичній динаміці проаналізовано його основні види (ткацтво, килимарство, вишивка, деревообробництво, кераміка, метал тощо) як своєрідний пласт національної естетики і духовності українців. У 2012 р. навчальний посібник «Українське народне декоративне мистецтво» [20] було перевидано у співавторстві Р. Захарчук-Чугай, Є. Антоновича.

Понад двадцятилітню працю доктора мистецтвознавства М. Станкевича підсумував збірник вибраних статей з теорії пластичного мистецтва «Автентичність мистецтва» (2004 р.) [17].

За науковою редакцією М.Є. Станкевича вийшов «Словник українського сакрального мистецтва» (2006 р.) [15], співавторами якого є співробітники відділу народного мистецтва С. Боньковська, Л. Герус, Р. Забашта, Р. Захарчук-Чугай, М. Моздир, В. Та-



Л. Герус. Нарвська фортеця-музей. м. Нарва, Єстонія. 2013 р. Світлина С. Герус



О. Голубець, О. Болюк, В. Романів, Л. Горошко, М. Балагутрак, Л. Герус, екскурсовод. Музей народної архітектури, м. Сянок, Польща. 2013 р. Світлина О. Шпак

рас, О. Шпак. У статтях словника висвітлюються художні засади об'єктів християнського мистецтва — культових споруд, внутрішнього устрою простору церкви, ікон, літургійного посуду, хрестів, свічників, богослужбових книг, священницького облачення і нагород, музики, дзвонів, монастирських садів тощо. Таким чином охоплено практично всі види пластичного мистецтва — архітектуру, монументальне мистецтво, іконопис, мініатюру, гравюру, монументальну скульптуру, дрібну пластику та декоративно-прикладне мистецтво. Певну увагу звернено на виявлення дохристиянських джерел українського мистецтва.

Вченими відділу народного мистецтва було підготовлено перший у рубриці «Мистецтвознавчі дослідження» спеціальний випуск «Народознавчих зошитів» — «Українська хрестологія», який умістив матеріали наукової конференції та виставки «Хрест



Л. Герус, В. Романів, О. Козакевич, О. Федорчук, Р. Захарчук-Чугай, О. Болюк, В. Сокіл, Г. Сокіл, С. Ягело, О. Бриняк, М. Качмар. II світовий конгрес бойків, м. Турка Львівської обл. 2010 р. Світлина В. Васінчука



Л. Герус, Р. Захарчук-Чугай. II світовий конгрес бойків, засідання круглого столу «Історія і сучасний стан декоративного мистецтва Бойківщини», м. Турка Львівської обл. 2010 р. Світлина О. Болюка

в українському мистецтві», що відбулися 24 жовтня 1996 році [19; 22].

За ініціативою та загальним науковим редагуванням М. Станкевича у 1999 р. опубліковано перше число щорічного наукового збірника «Мистецтвознавство», який продовжує видаватися до нині з активною участю вчених відділу народного мистецтва. Науковий збірник є друкованим органом Львівської міської громадської організації «Спілка критиків та істориків мистецтва» (заснована 5 листопада 1998 р.), метою якого є апробація наукових концепцій в галузі мистецтвознавства та культурології, окреслення і пошуки розв'язку існуючих проблем інтерпретації художніх процесів минулого та сучаснос-

ті, поширення досягнень українського мистецтвознавства. На сторінках часопису здійснюється огляд мистецтвознавчих видавничих проєктів, наукових конференцій, подій.

Завдяки активності та злагодженій праці вчених відділу народного мистецтва вийшло ювілейне, 100 число «Народознавчих зошитів» (2011) на пошану 100-ліття з дня народження визначної вченої Катерини Матейко, яка впродовж 41 року працювала у Музеї етнографії та художнього промислу.

Двадцятип'ятиліття діяльності відділу народного мистецтва ознаменувалося виходом 25 книжкових видань. Окрім цього, вчені відділу є учасниками фундаментальних колективних видавничих проєктів Інституту народознавства — «Українське народознавство» (1994, 2004), «Лемківщина. Історико-етнографічне дослідження» (2002) «Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат» (2006), «Мала енциклопедія українського народознавства» (2007), а також проєктів, ініційованих іншими вітчизняними і зарубіжними науковими закладами, вченими, діячами культури — «Konteksty. Antropologia kultury etnografia sztuka» (Instytut sztuki Polskiej Akademii Nauk, 1996), «Енциклопедія сучасної України» (Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001—2016), «Історія українського декоративного мистецтва : у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник» (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, 2007—2016); «Історія Гуцульщини : у 6 т. / голов. ред. М. Домашевський» (Гуцульський Дослідний Інститут в Чикаго, США, 2001); «Гуцульська вишивка з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини ім. Йосафата Кобринського / за ред. О. Никорак» (видання здійснене за ініціативою экс-посла Франції в Україні в 2005—2008 рр. Жака-Поля Везіана та його дружини Елен, 2010) «Українки в історії: нові сторінки / відп. ред. В. Борисенко» (2010) та ін.

Високий науковий рівень, актуальність обраної теми, ошатне художнє оформлення книжкових видань стали передумовою визнання: монографія О. Никорак «Українська народна тканина ХІХ—ХХ ст. Типологія, локалізація, художні особливості. — Ч. 1. Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України)» відзначена в числі дванадцяти найкращих книг на ХІІ Форумі книговидавців у Львові за унікальне дослідження джерел, шляхів історичного розвитку та своєрідності ткацтва в Україні; «Гуцульська

вишивка з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини ім. Йосафата Кобринського / за ред. О. Никорак)» відзначена журі на XVII Форумі книговидавців у Львові; О. Тріски «Народна ікона на склі» — на XV Форумі книговидавців у Львові; В. Тарас «Монастирські сади Галичини (X — середина XIX ст.)» одержала гран-прі «Велика золота медаль» Національної премії «Україна квітуча» в галузі ландшафтної архітектури та дизайну, А. Колупаєвої «Українські кахлі XIV — початку XX століть. (історія, типологія, іконографія, ансамблевість)» — гран-прі III Національного конкурсу публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «KeGoKe-2009» (за публікаціями 2006 р.) в Опішному Полтавської обл., О. Федорчук «Українські народні прикраси з бісеру» — диплом IX Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» у номінації краща книга з мистецтва. У 2005 р. М. Станкевичу та у 2012 р. О. Никорак за мистецтвознавчі праці була присуджена обласна премія ім. Святослава Гординського.

Низка досліджень, підготовлених вченими відділу, очікують публікації. Серед них колективна праця «Українське мистецтвознавство: ілюстрований довідник», яка пояснює основні мистецтвознавчі терміни; містить відомості про наукові та художні процеси в Україні, а також індивідуальні монографії: «Етноестетика» (М. Станкевич), «Українська народна тканина XIX—XX ст.: типологія, локалізація, художні особливості. Частина II. Одягові тканини (за матеріалами західних областей України)» (О. Никорак), «Українські вибійчані тканини» (Р. Дутка), «Церковні тканини Галичини XIX — першої третина XX ст.» (О. Олійник), «Українське народне в'язання та мереживо XIX—XX ст.» (О. Козакевич), «Бісер у декорі народного одягу українців (за матеріалами західних областей України). — Частина I. Буковина, Західне Поділля» (О. Федорчук), «Художні вироби з дерева в інтер'єрі українських церков XVI—XX ст. (за матеріалами західних областей)» (О. Болюк), «Українська сакральна та обрядова кераміка: типологія, художні особливості» (А. Колупаєва), «Українська народна теракота XIX — поч. XX ст.» (Р. Мотиль), «Український обрядовий хліб» (Л. Герус), «Українське малярство на склі XIX — початку XXI ст.» (О. Шпак), «Садово-паркове мистецтво Галичини XVII—XX ст.» (В. Тарас).



З. Краковецька, О. Федорчук, Т. Куцир, Л. Герус. Журі конкурсу дитячої та юнацької творчості з декоративно-ужиткового мистецтва «Таланти твої, України, м. Львів, 2017 р. Світлина В. Хаджинова



Я. Тарас, Л. Герус, Г. Івашків, Т. Файник, Л. Горошко. Пленарне засідання міжнародної наукової конференції «Лемки, бойки, гуцули, русини — історія, сучасність, матеріальна і духовна культура», м. Зелена Гура, Польща, 2009 р. Світлина А. Іжевського



О. Козакевич, О. Голубець, Р. Мотиль, Т. Куцир, М. Мовна, О. Требик, Л. Герус, І. Коваль-Фучило, Й. Вархол, Я. Тарас, О. Федорчук, Я. Самогіс, А. Іжевський, О. Болюк. Міжнародна наукова конференція «Лемки, бойки, гуцули, русини — історія, сучасність, матеріальна і духовна культура», м. Слупськ, Польща, 2015 р. Світлина О. Шпак



Р. Мотиль, О. Болюк, А. Колупаєва, О. Козакевич, Л. Герус, О. Олійник, Р. Дутка, О. Никорак, Т. Куцир, О. Шпак, А. Дроцик, О. Тріска. Львів, 2017 р. Світлина Т. Куцир

У відділі завершено підготовку до друку колективного дослідження «Церковне мистецтво України: у 3-х т.» за науковою редакцією Л. Герус. Колективне дослідження з назвою «Українське сакральне мистецтво: мистецтвознавче дослідження» було ініційоване тодішнім керівником відділу М. Станкевичем у 1998 р., пізніше, у 2008 р. запропоновану концепцію дослідження було змінено, а його виконання продовжено. Ця тривала фундаментальна праця репрезентує непересічні, світового рівня мистецькі здобутки від періоду Київської Русі в царині церковного мистецтва, під впливом яких на українських теренах вироблялися національні ознаки його жанрової та образно-символічної системи, розкриває суголосність художньо-естетичних засад українського та загальноєвропейського церковного мистецтва, зокрема, відтворює національну своєрідність стильових особливостей бароко, класицизму, романтизму, модерну. Масив представлених у праці пам'яток, створених упродовж понад тисячолітньої історії розвитку сакрального мистецтва на землях України, засвідчує поступ богословської думки та творчі відкриття багатьох поколінь мистців і дає підстави зарахувати їх до високих надбань

вітчизняної духовної культури, які стануть підґрунтям її подальшого успішного розвитку.

Основу досліджень відділу народного мистецтва склали матеріали, здобуті вченими у ході комплексних наукових експедицій, яких у відділі від 1992 р. було 15: Опілля (1993, 2001, 2011), Закарпаття (1995, 2009), Буковина (1996, 2007), Західна Волинь (1997, 2012), Покуття (1998, 2001), Бойківщина та Підгір'я (2005, 2006), Гудульщина (2008), Рівненське Полісся (2010), Західне Поділля (2011). У 1993, 1995—1998 рр. експедиціями керував М. Станкевич. Згодом організацію та керівництво експедиціями продовжили: у 2001, 2002, 2005, 2006, 2008—2012 рр. — О. Болюк, у 2007 р. — О. Федорчук. Наукові співробітники відділу брали участь у культурологічних експедиціях Міністерства з питань надзвичайних ситуацій по захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи з метою фіксації та дослідження матеріальної та духовної культури радіоактивно забруднених районів Полісся: — Р. Захарчук-Чугай — у 1994—1999 рр., О. Никорак — у 1999 році. Впродовж 2013—2016 рр. вчені відділу проводили дослідження у складі комплекс-

сної етнографічної, мистецтвознавчої та фольклористичної експедиції на Покуття, організованої завідувачем відділу етнології сучасності д. і. н., проф. Ярославом Тарасом. Результати науково-пошукової роботи, а це інформація, почерпнута безпосередньо від носіїв етнічної культури методом їхнього опитування, а також особисті спостереження дослідника, що передбачають фото-відеофіксацію, замальовки, обміри, описи об'єктів вивчення, після їхнього опрацювання та оформлення вчені передали в архів. Особливо активними в експедиційних пошуках відділу народного мистецтва були О. Никорак, О. Болюк, О. Козакевич, О. Шпак, О. Федорчук, Л. Герус, Р. Мотиль, О. Олійник. Зафіксовані вченими під час експедиційних обстежень матеріали, окрім поглиблення можливостей наукової інтерпретації явищ традиційної культури, інформативної об'єктивності, також зберігають незмінну історико-культурну вартість. До науково вагомих результатів експедиційної роботи належать своєрідні відкриття у галузі духовної культури українців, а також значна кількість виявлених цінних мистецьких речових об'єктів, окремі з яких були подаровані учасникам експедиції місцевими громадами та приватними особами з метою поповнення музейних колекцій. Зокрема, ці пам'ятки були передані до Музею етнографії та художнього промислу НАН України, Національного музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття імені Йосафата Кобринського (м. Коломия Івано-Франківської обл.), Городенківського краєзнавчого музею «Покуття» (м. Городенка Івано-Франківської обл.), Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького.

Зусиллями вчених відділу народного мистецтва дослідження українського народного мистецтва знаходить активне поширення у суспільстві, невпинно зростає масштаб мистецтвознавчих заходів, ініційованих відділом, — круглий стіл «Історія і сучасний стан декоративного мистецтва Бойківщини» (II світовий конгрес бойків, 2010) [24], науково-практичний семінар «Декоративно-ужиткове мистецтво у збірках львівського Музею етнографії та художнього промислу: історико-культурна цінність та перспективи її актуалізації» (Всеукраїнський пленер з ужиткового мистецтва та обласний етап конкурсу «Таланти твої, Україно!», 2015) [25] тощо.

Відповідальність мистецтвознавців відділу перед фахом та суспільством посилює активність у всеукраїнських та регіональних науково-теоретичних та



Л. Герус, О. Федорчук, Р. Мотиль, Т. Куцир на березі Тернопільського ставу. 2017 р. Світлина С. Герус

науково-практичних конференціях, дискусіях з питань декоративно-прикладного мистецтва. Водночас вчені відділу народного мистецтва зосереджуються на поглибленні зв'язків зі світовою мистецтвознавчою практикою — міжнародні конференції, симпозиуми, круглі столи. Висока історична зрілість та міжнародне значення національної культури, яка прагне статусу світової, вимірюється дієвістю включення її у міжнародний культурний процес, коли творчий доробок вчених набуває світового значення. Довготривала співпраця, що інтегрує зусилля науково-дослідних інституцій України, Польщі, Словаччини, Сербії триває у рамках проекту «Лемки, бойки, гуцули, русини — історія, сучасність, матеріальна і духовна культура». Вчені відділу є постійними учасниками проекту «Традиції і сучасний стан культури і мистецтва», започаткованого Державною науковою установою «Центр вивчення білоруської культури, мови і літератури Національної академії наук Білорусі» (Мінськ, Білорусь). Вихід на міжнародні контакти, інтеграція наукової думки у міжнародний культурний простір набувають все більш потужного характеру.

Культура українців має багатий духовний і матеріальний потенціал, здатний зумовити її самовідтворення та успішний розвиток. Діяльність відділу народного мистецтва спрямовується на об'єктивне окреслен-

ня місця та ролі народного мистецтва в українській культурі та світовому цивілізованому просторі, збереження й популяризацію етнічних мистецьких надбань, активізацію художнього процесу в Україні. Сучасна ситуація у культурному просторі України показує, що висвітлення мистецьких процесів в Україні у контексті формування концепції національного мистецтва і досі залишається актуальним і перспективним.

1. Боньковська С.М. Ковальство України (XIX — початок XX ст.) / С.М. Боньковська. — Київ, 1991. — 112 с. : іл.
2. Боньковська С. Сакральна ангіопластика Русь-України. Священні потири і дискоси. Кінець X—XVI століття. Генезис. Типологія. Художні особливості / Софія Боньковська. — Київ, 2014. — 590 с. : іл.
3. Герус Л. Українська народна іграшка / Людмила Герус. — Львів, 2004. — 264 с. : іл.
4. Герус Л. Українська народна іграшка / Людмила Герус. — Київ, 2007. — 64 с. : іл.
5. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посібник для студентів пед. ін-тів / Є.А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай, М.Є. Станкевич. — Львів, 1992. — 271 с. : іл.
6. Захарчук-Чугай Р. Народне декоративне мистецтво Українського Полісся. Чорнобильщина / Раїса Захарчук-Чугай. — Львів, 2007. — 334 с. : іл.
7. Колупаєва А. Українські кахлі XIV — початку XX століть. Історія. Типологія. Іконографія. Ансамблевисть / Агнія Колупаєва. — Львів, 2006. — 383 с. : іл.
8. Моздир М. Українська народна меморіальна скульптура / Микола Моздир. — Київ, 1996. — 132 с. : іл.
9. Моздир М. Володимир Лупійчук — співець українського козацтва / Микола Моздир. — Львів, 2005. — 142 с. : іл.
10. Моздир М. Українська народна меморіальна пластика / Микола Моздир. — Львів, 2009. — 288 с. : іл.
11. Мотиль Р. Українська димлена кераміка XIX — початку XXI ст. Історія. Типологія. Художні особливості / Романа Мотиль. — Львів, 2011. — 208 с. : іл.
12. Народна ікона на склі: альбом / упоряд. Оксана Романів-Тріска. — Львів, 2008. — 368 с. : іл.
13. Народна ікона Чернігівщини: альбом / упоряд. Оксана Романів-Тріска, Олександр Молодий, Андрій Кісь; ст. Ольга Травкіна, Оксана Романів-Тріска. — Львів, 2015. — 423 с. : іл.
14. Никорак О. Українська народна тканина XIX—XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості. — Ч. 1. Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України) / Олена Никорак. — Львів, 2004. — 576 с. : іл.
15. Словник українського сакрального мистецтва / Михайло Станкевич, Софія Боньковська, Роман Василік, Людмила Герус, Ростислав Забашта, Раїса Захарчук-Чугай, Ірина Зінків, Микола Моздир, Вікторія Тарас, Ярослав Тарас, Оксана Шпак; наук. ред. Михайло Станкевич. — Львів, 2006. — 288 с.
16. Станкевич М. Українське художнє дерево XVI—XX ст. / Михайло Станкевич. — Львів, 2002. — 480 с. : іл.
17. Станкевич М. Автентичність мистецтва. Питання теорії пластичного мистецтва. Вибрані праці / Михайло Станкевич. — Львів, 2004. — 192 с. : іл.
18. Тарас В. Монастирські сади Галичини (X — середина XIX ст.) / Вікторія Тарас. — Львів, 2006. — 276 с. : іл.
19. Українська хрестологія. Тези і резюме наукової конференції 24 жовтня 1996 року / відп. за випуск Михайло Станкевич. — Львів, 1996. — 38 с.
20. Українське народне декоративне мистецтво: навч. посіб. / Р.В. Захарчук-Чугай, Є.А. Антонович. — Київ, 2012. — 342, XXXII с. : іл.
21. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру / Олена Федорчук. — Львів, 2007. — 120 с. : іл.
22. Хрест в українському мистецтві: Каталог виставки / авт.-упоряд. С.М. Боньковська; ред. М.Є. Станкевич. — Львів, 1996. — 28 с.
23. Шпак О. Українська народна гравюра XVII—XIX століть / Оксана Шпак. — Львів, 2006. — 224 с. : іл.
24. Другий Світовий конгрес бойків. — Електронний ресурс. Режим доступу: <http://turka.org.ua/content/drugii-sv%D1%96tovii-kongres-boik%D1%96v>.
25. Всеукраїнський пленер з ужиткового мистецтва «Таланти твої, Україно!». — Електронний ресурс. Режим доступу: https://udcro.com.ua/planer_lviv/.

Liudmyla Herus

THE DEPARTMENT OF FOLK ART: 25-TH ANNIVERSARY OF ACTIVITY

Achievements of the department of folk art of the Institute of ethnology of NAS of Ukraine for the period of 25 years (1992—2017) are disclosed in the article. Collective workout of department's members in the field of scientific-investigative, scientific-explorative, cultural and educational and popularization activity are outlined; short analytic evaluation of publishing projects and monographs is done.

Keywords: folk art, art studies, national culture, monograph, album.

Людмила Герус

ОТДЕЛ НАРОДНОГО ИСКУССТВА: 25-ЛЕТИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье раскрыты достижения отдела народного искусства Института народоведения НАН Украины за 25-летие деятельности (1992—2017). Освещаются наработки коллектива в научно-поисковой, научно-исследовательской, культурно-образовательной и популяризаторской работе. Обозначены сферы научных исследований сотрудников, выполнена краткая аналитическая оценка издательских проектов, монографий.

Ключевые слова: народное искусство, искусство, национальная культура, монография, альбом.